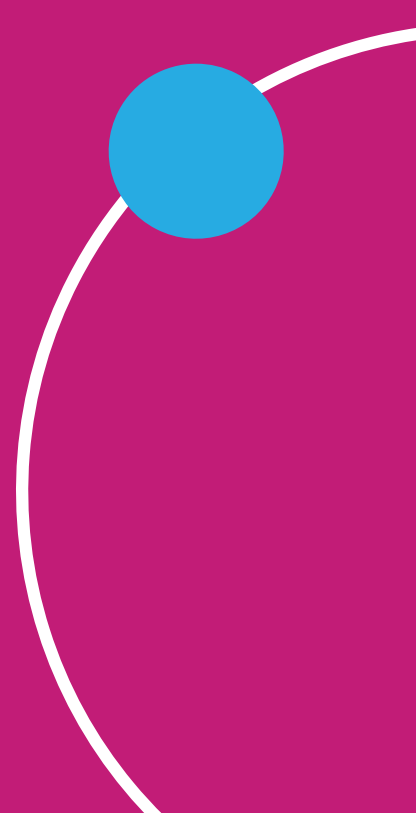

Manifest politic

Octombrie 2022

reper

**renew
europe.**

Puterea de cumpărare a fiecăruia dintre noi scade în fiecare zi. Bunăstarea promisă nu a devenit realitate decât pentru foarte puțini. Nu există un sprijin real pentru cei mai expuși sărăciei și pentru a face față creșterii prețurilor la alimente, la energie, la combustibil, la transport.

Nu are nimeni un plan pentru antreprenori, pentru cei care creează sau dezvoltă o afacere în România. Nu vedem un ajutor real pentru copii, tineri, pentru familii sau pentru pensionari.

O criză alimentară mondială provocată de război bate la ușă și nu discută nimeni despre soluții reale, pe termen lung, pentru agricultorii și consumatorii români. Războiul de la granițele României e un pericol direct și real, dar nu suntem pregătiți să facem față amenințărilor complexe pe care le aduce, de la securitate energetică la atacurile împotriva democrației, de la atacuri hibride și dezinformare la redesenarea granițelor.

Avem bani europeni pentru a ne reveni dintr-o pandemie fără precedent, dar îi ignorăm. Tot pandemia ne-a arătat din nou slăbiciunea teribilă a sistemului de sănătate. România educată nu există nici pe hârtie și nici în școlile din această țară.

Avem nevoie de siguranță, de solidaritate, de încredere, de răspunsuri convingătoare la problemele cu care ne confruntăm, explicate cu înțelegere, cu calm și optimism. Avem nevoie de o țară în care oamenii să nu se mai simtă pe cont propriu. Avem nevoie de oameni politici care să facă aceste lucruri, care să fie în contact cu cetățenii, să spună lucrurilor pe nume, să asculte, să ofere soluții.

Avem nevoie de realism și de pragmatism. Avem ambiția de a construi un proiect care să asigure prosperitatea și competitivitatea României pe termen lung, bazate pe un sistem de educație solid, conectat la realitățile prezentului și orientat spre viitor.

Credem în muncă și în dreptate, în bun simț și în cinste, în responsabilitate și în moderație. Credem în reprezentarea egală a femeilor și a bărbaților, în toleranță și în respect, în oportunități oferite tinerilor.

Suntem cetățeni români și suntem cetățeni europeni. Suntem fideli valorilor noastre și suntem profund anorați în familia centrist-liberală europeană în care continuăm să lucrăm pentru reînnoirea Europei.

Credem în buna credință a tuturor celor care vor să ni se alăture și vor să muncească în continuare împreună, în serviciul țării. Nu credem în minciuni și în scandaluri. Nu acceptăm găștile și interesele tribale puse mai presus de binele țării.

Credem în tradiție și în puterea înnoirii. Ne adresăm celor care, ca noi, cred în libertate, în unitate, în solidaritate, celor care vor o Românie puternică, dreaptă, educată, o economie competitivă și inovatoare bazată pe muncă, inițiativă și antreprenoriat, celor care cred într-un stat de drept solid, recentrat pe misiunile lui esențiale.

Credem în puterea democrației și a dialogului. Ne adresăm prin acest manifest tuturor aceluia dintre concetățenii noștri care sunt pregătiți să vină alături de noi în lupta împotriva extremismului, a demagogiei și a populismului, împotriva corupției, împotriva vânzătorilor de iluzii și de bani publici.

Propunem spre dezbatere un program politic bazat pe cinci piloni care să ducă România înainte, un program care acoperă nevoia de a asigura un trai decent pentru fiecare, o calitate superioară a vieții prin servicii publice de calitate, de a face din educație o prioritate absolută, de a construi un model economic adaptat noilor transformări europene și globale și pe un stat reformat, care să fie deschis, democrat, drept, digitalizat și descentralizat.

Pe lângă cei cinci piloni pe care îi detaliem în acest program, ne asumăm trei mari repere orizontale, vitale pentru viziunea noastră pentru viitorul României în context european: **tranziția verde, transformarea digitală și un viitor mai bun pentru noua generație.** Cele trei teme sunt deja atinse în prezentul program, dar le vom prezenta și separat ca angajamente extinse, tocmai pentru a sublinia importanța acestora.

1

Nivel de trai – lupta pentru prosperitate și împotriva sărăciei

Realitatea mai puțin cunoscută este că un român din trei este în risc de exclusiune socială. Adică se află în afara economiei și la marginea societății. România este campioană detașată în UE în ceea ce privește sărăcia în rândul copiilor și abandonul școlar. Mai mult de unu din cinci tineri este în șomaj sau a renunțat chiar să-și caute un loc de muncă. Femeile, mai ales cele în vârstă, au un dezavantaj clar în ceea ce privește nivelul veniturilor și sunt nevoite să aleagă adeseori între medicamente și mâncare în fiecare zi. Iar peste toate acestea, criza declanșată de agresiunea Rusiei în Ucraina a scos în evidență sărăcia energetică din țara noastră – multe gospodării neconectate la rețelele de energie, iar dintre cei conectați, o bună parte nu își mai permit să plătească facturile. Una din patru case din România nu este izolată corespunzător, cu aparate electrocasnice vechi, mari consumatoare de energie, și complet ineficiente energetice.

Multitudinea de probleme nerezolvate din trecut (politica dezastruoasă de încălzire, dar și investițiile nerealizate în noi capacități de producție pentru electricitate) acutizează criza actuală și duce la deteriorarea nivelului de trai al cetățenilor. Întrucât prețul energiei este parte componentă într-o multitudine de produse, problemele din energie (dacă rămân nerezolvate la nivel structural) riscă să trimită periodic unde de șoc în întreaga societate și economie prin inflație, creșterea necontrolată a cheltuielilor la toate bunurile și serviciile și, în cel mai negru scenariu, prin prăbușirea nivelului de trai, care ar condamna românii la sărăcie, iar economia la subdezvoltare pentru încă o generație.

Cele două soluții adoptate de statul român pentru a proteja cetățenii în criza energiei (plafonarea și suprataxarea) nu pot fi decât temporare, ca măsuri cu titlu de excepție, deci aplicabile pe maximum 2-3 ani. Menținerea lor dincolo de

acest orizont de timp înseamnă afundarea în criză peste 4-5 ani în loc de ieșirea din ea dintr-un simplu motiv: investițiile în noi capacități de producție reprezintă singura ieșire, sustenabilă și pe termen lung, din această criză.

Partidul REPER are ca obiectiv eliminarea acestei realități sumbre a două Români – una a celor ce au și una a celor care nu au. În anul 2016, guvernul tehnocrat a lansat în premieră Planul Național Anti-Sărăcie, menit să ofere acces și șanse celor lăsați în urmă. Acum este momentul reluării luptei pentru prosperitate și împotriva sărăciei, nu prin populism ieftin, ci prin oferirea de sprijin pentru găsirea de locuri de muncă bine plătite și servicii sociale de calitate care să ajute la revenirea la o viață independentă.

Tandemul PSD-PNL ține România în sărăcie de 30 de ani. Actuala coaliție nu are niciun interes ca lumea să fie bine educată și autonomă, pentru că modelul lor este de a da celor dependenți, nu de a construi împreună cu cei independenți. Dacă dai ceva acolo, cât să crezi dependență, dar nu le permiți oamenilor să se emancipeze, să aspire la o viață mai bună, să își schimbe comportamentul, atunci cauți cel mult să-ți conserve un electorat captiv. Și dacă ignori copiii și tinerii pentru a nu ieși din cercul vicios generațional al sărăciei și al dependenței, ai găsit secretul menținerii în ignoranță a populației.

Noi asta vrem la REPER: să oferim undița, nu peștele. Să ajutăm oamenii să iasă din sărăcie, nu să îi ținem dependenți o viață întreagă de stat și de politicieni.

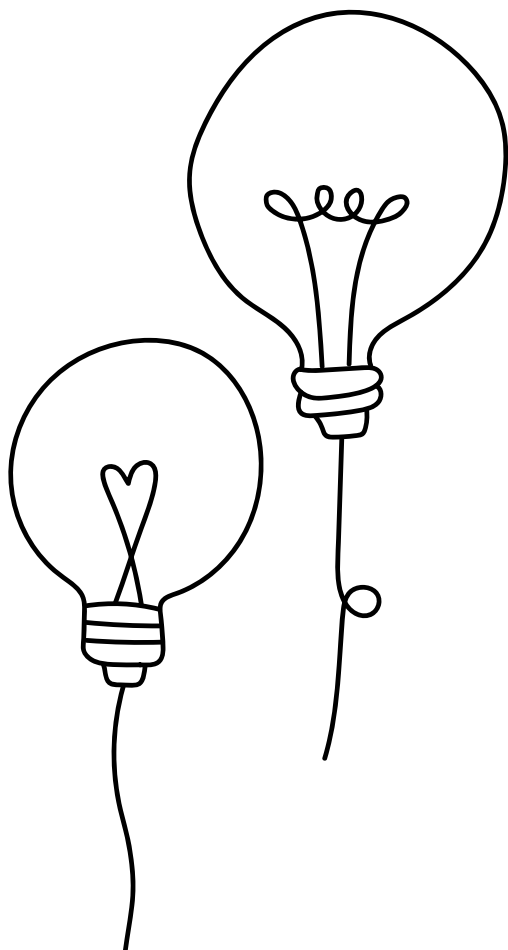
Să scoatem 1 milion de români din sărăcie, oferindu-le acces la o viață independentă până în 2028.

Reper 1 Microinvestiții pentru independență energetică și eficiență locuințe

A. Programul „Prosumatorul român”

Problema

La nivel european, sectorul energetic este în mijlocul celui mai amplu proces de transformare din toate timpurile. Asistăm la o mare schimbare de paradigmă: tranziția de la combustibilii fosili către energia regenerabilă și tranziția de la producția centralizată de energie la producția descentralizată (generarea distribuită). În ciuda acestui fapt, statul român nu și-a ajustat abordarea și continuă să aloce timp, atenție și resurse cu prioritate pentru producția centralizată (80% din sectorul energetic fiind controlat de stat), deși nu este capabil să implementeze proiecte, iar cele care sunt în derulare întâmpină mari dificultăți și nu oferă soluții pe termen scurt. Mai mult decât atât, structura consumului de electricitate s-a schimbat din temelie în ultimii 30 ani: consumatorul de electricitate cel mai mare nu este industria, ci sectorul rezidențial (situație valabilă din 2009).

Soluții

- complementar cu utilizarea fondurilor din Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ) pentru investiții în dezvoltarea de capacități de mici dimensiuni de producție energie regenerabilă și în contextul inițiativei europene privind acoperișurile solare, propunem alocarea de fonduri europene pentru un nou Program național: „Prosumatorul român” prin RepowerEU cu ținta de a atinge 1 milion de prosumatori până în 2030. Programul ar urma să cofinanțeze proiecte de microinvestiții în aut-producție la nivel micro (gospodării și IMM-uri) și să acorde asistență tehnică îndeosebi pentru instalarea de panouri fotovoltaice, colectoare termale solare, pompe de căldură etc. În acest fel, cetățenii nu vor mai fi prizonierii deciziilor sau lipsei de decizie a statului român și nici la mâna unor factori externi pe care nu îi pot controla, ci se vor transforma în actori activi (care produc pentru uz propriu, iar excesul de electricitate îl dau în rețea);
- programul va viza case individuale (din urban și rural), blocuri de locuit, sedii și puncte de lucru ale întreprinderilor mici și mijlocii, unități de învățământ (preșcolar, școlar, universitar), unități medicale, instituții sociale, organizații non-guvernamentale (care construiesc și repară case pentru cetățeni defavorizați);
- programul va duce la o autonomie crescută a consumatorilor, transformarea lor din subiecți pasivi (beneficiari ai politicilor de protecție socială) în actori activi stăpâni (parțial sau integral) pe propriul consum și chiar parteneri pentru alți participanți din piață (rețea, distribuție, alți consumatori), contribuind și la creșterea securității energetice a țării, odată cu scăderea dependenței de importuri.

B. Locuințe eficiente

Problema

Spre deosebire de blocurile de apartamente (unde există și program multianual, și finanțare europeană, dar și preocupare la nivel local din partea autorităților), foarte multe locuințe individuale nu sunt eficientizate energetic și nici nu au programe de finanțare pe care să le poată accesa în acest scop. Respectivul gospodăriei au un consum energetic ineficient și, pe de altă parte, nu își pot dimensiona corect consumul pentru că acest lucru necesită investiții mai serioase în infrastructura casei – costuri pe care proprietarii cu venituri reduse nu și le pot permite. Acești consumatori sunt cei mai expuși la volatilitatea prețurilor, pentru că au pierderi foarte mari de energie (ferestre și pereți prin care se pierde căldură) și nu pot efectua asemenea investiții pe cont propriu. Pe de altă parte consumul este mult mai mare decât la o casă eficientă din punct de vedere energetic, motiv pentru care deși sunt în situație de vulnerabilitate sau sărăcie energetică, nu pot ieși din ea și plătesc facturi mai mari pentru electricitate și căldură, nu pentru că sunt gospodăriei înstărite, ci tocmai pentru că au un consum risipitor pe care nu îl pot rezolva structural.

Soluție

- program de eficiență energetică dedicat caselor sau proprietarilor de case, atât din urban cât și din rural. Cofinanțarea din fonduri europene a eficientizării energetice a 500.000 de gospodării aflate în vulnerabilitate socială prin intermediul programului RePower EU.

Reper 2 Garantăm un viitor mai bun copiilor

Problema

În România rata sărăciei în rândul copiilor este cea mai mare din Europa. Lipsa de acces la educație, sănătate, nutriția necorespunzătoare, condițiile de locuire mizere, discriminarea etnică sau în funcție de dizabilități, toate acestea nu fac decât să accentueze un cerc vicios generațional.

Soluții

- scoatem 500.000 de copii din sărăcie din cei peste 1 milion la nivelul anului 2021. Implementăm ca prioritate zero Garanția pentru Copii adoptată la nivelul UE. Alocăm fondurile europene, cu precădere Fondul Social European Plus (FSE+) pentru a ne susține copiii în dezvoltarea lor timpurie;
- asigurăm programul "Masa caldă" pentru absolut toți copiii aflați în vulnerabilitate din România. Asigurăm accesul la școală pentru toți copiii din România, atât prin prisma transportului, cât mai ales prin adaptarea sistemului educațional pentru a particulariza parcursul educațional al copiilor, în funcție de nevoile lor. Asigurăm prevenție sanitară și acces la medici de familie și stomatologi.

Reper 3 Susținem oportunități pentru tineri și sprijinim participarea acestora în deciziile cu privire la viitor

Problema

Tinerii din România au probleme în a-și găsi un loc de muncă (unu din cinci tineri nu are un loc de muncă), în a-și continua studiile, în a putea urma programe adecvate de formare pentru a putea ieși din capcana sărăciei. Tinerii se confruntă cu adicții și probleme de sănătate mintală neînțelese și nebăgate în seamă de autoritățile publice și cel mai adesea nu își permit o locuință proprie. Mulți tineri refuză să-și mai întemeieze familii și să aibă copii, având în vedere dificultățile vieții în prezent. O bună parte caută să plece cât mai repede din țară pentru a-și face un rost "dincolo". Tinerii nu sunt implicați deloc în luarea deciziilor cu privire la viitor și sunt dezamăgiți de politică, având o prezență redusă la vot. Ei au nevoie de repere pe care să le vadă în politicile care le afectează viitorul, au nevoie de politicieni cu care să se identifice și care să îi reprezinte în mod real. Iar acești politicieni pot fi chiar ei.

Soluții

- crearea și oferirea a 250.000 de noi locuri de muncă pentru tinerii aflați în vulnerabilitate în România. Investiția masivă în formare pentru tineri și a continuării ori reînțelegerii studiilor neterminate. Folosirea fondurilor europene din cadrul Garanției pentru Tineret;
- crearea centrelor comunitare pentru tineri, gestionate tot de tineri. Implicarea tinerilor în procesele de decizie vizând politicile publice, prin adoptarea unei clauze de tineret în procesul de elaborare a politicilor publice, care să oblige autoritățile centrale sau locale să se consulte cu tinerii și să realizeze analize de impact asupra noii generații.
- Sprijinirea reală a tinerilor în vederea alegerilor din 2024 și introducerea de cote pentru tineri în vederea alegerilor din 2024

Reper 4 Încurajarea îmbătrânirii active și a implicării vârstnicilor în comunitate

Problema

În țara noastră sunt peste 5 milioane de pensionari, cea mai mare parte dintre aceștia cu pensii mizere. În România de azi, ieșitul la pensie înseamnă de fapt abandonarea vârstnicilor și condamnarea lor la singurătate și deprivare atât materială, cât și socială. În lipsa prevenției și a unor programe de îngrijire continuă, vârsta seniorității vine la pachet cu probleme medicale cronizate, la care se adaugă depresia, flagel ce lovește o mare parte a vârstnicilor din România.

Soluții

- activarea a 150.000 de pensionari în proiecte de tip "Bunicii Comunității", ce presupun implicarea acestora în activități educaționale, de îngrijire și sociale la nivelul comunității locale;
- cursuri pe scară largă de competențe digitale pentru persoanele vârstnice, implementate la nivel local, inclusiv în centrele comunitare sau în biblioteci. Dezvoltarea oportunităților de reînrolare în educație prin programe de tipul "Universitatea Vârstei a Treia";
- demararea programului de îngrijire "Ana Aslan" la nivel național, în linie cu Strategia Europeană pentru Îngrijire, pentru relansarea serviciilor de îngrijire și a cercetării-inovării în domeniul geriatriei, al gerontologiei și al îngrijirii paleative. Implementarea de parteneriate public-privat pentru investiții în industria de îngrijire, inclusiv pentru folosirea potențialului balneo și al apelor minerale curative.

Reper 5 Acces și oportunitate pentru persoanele cu dizabilități

Problema

Sub 10% din cele peste 855.000 de persoane cu dizabilități au acces la un loc de muncă azi în România. Problema majoră a persoanelor cu dizabilități este lipsa accesului în societate, fie ca barieră fizică vizibilă (ex: accesul în autobuze, trenuri, clădiri), fie ca barieră mentală și ignoranță (ex: spectrul autist). De la accesul la educație și evitarea segregării, până la condițiile de locuire, problemele persoanelor cu dizabilități sunt ignorate de societate, iar aceasta creează dependență și discriminare.

Soluții

- crearea a 100.000 de locuri noi de muncă pentru persoanele cu dizabilități;
- decontarea actualizată și completă a tehnologiilor asistive de către CNSAS pentru persoanele cu dizabilități (ex: vizuale, auditive, locomotorii etc);
- crearea fondului național de ocupare pentru persoanele cu dizabilități, alimentat exclusiv și dedicat din sumele plătite de companiile care nu pot respecta cota legală de angajare. Crearea serviciilor de acompaniere necesare pentru acomodarea persoanelor cu dizabilități la noile locuri de muncă.

Reper 6 Servicii sociale de calitate pentru revenirea la o viață independentă

Problema

Asistența socială în România se bazează preponderent pe transferuri de beneficii sociale către populația aflată în vulnerabilitate. Din păcate eficiența acestor transferuri este deosebit de scăzută, fapt care ne aduce din nou pe ultimele locuri din UE. Scopul asistenței sociale nu trebuie să fie rămânerea celor vulnerabili în dependență față de stat, ci susținerea, pe cât posibil temporară, a celor aflați în vulnerabilitate pentru a-și recăpăta viața independentă. Oferirea doar a unor sume de bani insuficiente pentru a sprijini independența, dar suficiente pentru a crea dependență nu face decât să adâncească situația de excluziune sau de marginalizare socială.

Soluții

- dezvoltarea serviciilor comunitare integrate, plecând de la modelul inițiat în 2016. Atingerea a minimum 1.000 de UAT care să ofere servicii integrate până în 2028. Scalarea bunelor practici realizate de societatea civilă și încurajarea dezvoltării de noi servicii. Reforma DGASPC și încurajarea unei piețe deschise de servicii sociale. Susținerea țintită a autorităților locale pentru dezvoltarea SPAS/DAS.
- implementarea modelului "Locuire înainte de toate" (housing first & housing first for youth) ca strategie națională de acces la locuințe pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate, în vederea combaterii fenomenului lipsei de adăpost și ca măsură de facilitare a integrării tinerilor în comunitate. Implementarea acestui model presupune oferirea unui pachet de servicii sociale adaptate fiecărui individ (precum consiliere psihologică, profesională, combatere a dependențelor), complementar unui spațiu locativ pus la dispoziție necondiționat, temporar, până la momentul în care persoana dobândește abilitățile de tranziție la o viață independentă. Pentru creșterea stocului de spații locative

folosite în acest scop, trebuie reformată inclusiv strategia de construire și achiziționare a locuințelor publice: achiziționarea de unități din fondul locativ vacant (unul dintre cele mai ridicate din UE conform recensământului din 2011), oferirea de caracter tranzitoriu locuințelor destinate tinerilor, conceperea unor modele inovative și incluzive de construcții, parteneriate public-privat cu dezvoltatorii imobiliari pentru inserarea locuințelor publice în interiorul localităților, nu la periferie (cu risc crescut de ghettoizare).

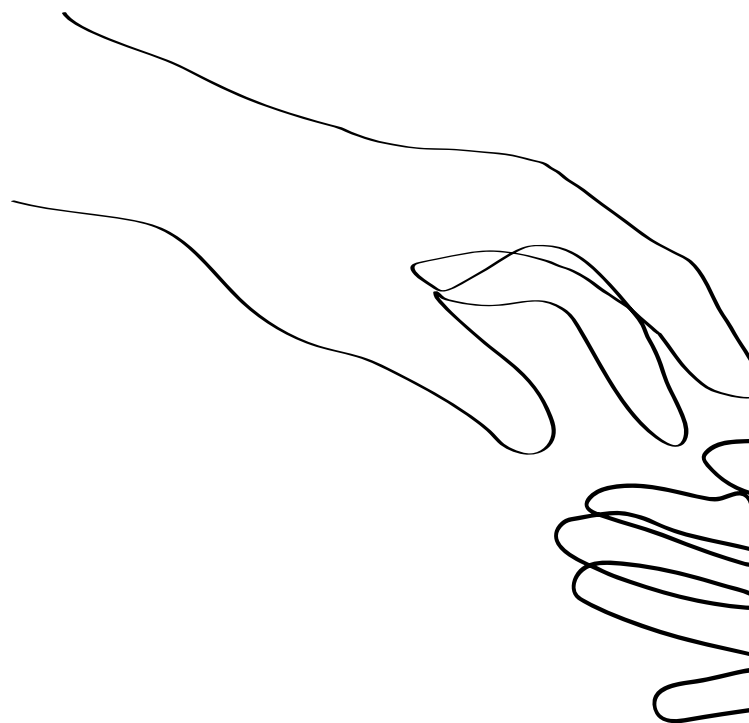

Calitatea vieții

Calitatea vieții este rezultatul unui cumul de componente al căror echilibru determină gradul de mulțumire a populației. Ea influențează atât comportamentul societal, cât și profilul individual al fiecărui cetățean. Un mediu sănătos, plăcut și sigur va stimula creșterea apetitului pentru activitate, va reflecta valorile sociale comune și va genera comunități închegate și prospere.

România se află pe primul loc între statele Uniunii Europene la mortalitatea din cauze tratabile și pe locul trei la mortalitatea din cauze care pot fi prevenite. Dacă mortalitatea din cauze tratabile depinde în mare parte de sistemul de sănătate (acces, performanță și calitate), cea din cauze care pot fi prevenite depinde de factori de mediu și comportamentali. Ameliorarea acestora are la bază o abordare integrată, care vizează atât politicile de sănătate, cât și pe cele de locuire, mediu, educație, asistență socială.

Spațiile publice, calitatea locuirii, a aerului și a apei, factori precum numărul de interacțiuni sociale pe care le experimentăm, timpul petrecut practicând sport sau folosind forme active de transport au un impact semnificativ asupra stării de sănătate. Cercetările arată că starea de sănătate este influențată doar în procent de 20% de sistemul de sănătate, în timp ce 80% este determinată de factori de mediu și comportamentali.

Reper 1 Sistemul de sănătate: plătim pentru performanță și calitate

Problema

În România, bugetele alocate sănătății sunt printre cele mai mici din Uniunea Europeană. Cea mai mare parte a banilor este alocată asistenței medicale spitalicești (44%, cel mai mare procent din Uniunea Europeană), iar plata către spitale se face pe criterii care țin de numărul de paturi, de complexitatea cazurilor tratate și de clasa de competență în care sunt încadrate spitalele. Personalul medical din sistemul public este plătit pe grile de salarizare care țin de vechimea în specialitate la care se adaugă sporuri în funcție de specialitate și condițiile de muncă. Calitatea serviciilor nu intră în grilele de calcul al finanțării furnizorilor de servicii, iar numărul de consultații sau proceduri, calitatea actului medical sau competențele profesionale dobândite după finalizarea pregătirii în specialitate nu reprezintă criterii pentru plata angajaților din sistem. Acest model favorizează o abordare orientată spre cantitate (creșterea numărului de paturi în spitale, internări continue evitabile, infecții nosocomiale), nu spre calitate, iar pentru angajați, demotivare și direcționarea pacienților către sistemul privat.

Birocrația este excesivă, furnizorii trebuie să raporteze periodic aceleași date către instituții diferite. De asemenea, dosarul electronic al pacientului este în continuare neoperaționalizat la modul real, ceea ce face ca date din istoricul medical să fie pierdute și anumite investigații să fie repetate inutil.

Soluții

Schimbarea paradigmei finanțării serviciilor din sănătate, de la plata centrată exclusiv pe parametri cantitativi la cea care introduce calitatea și performanța ca obiective măsurabile și finanțabile:

- plata personalului medical – realizată în funcție de cantitatea și calitatea muncii prestate, prin dezvoltarea unor grile de salarizare care să ia în calcul numărul de proceduri efectuate, numărul de consultații acordate, rezultate cuantificabile ale intervenției medicale etc;
- plata furnizorilor de servicii de sănătate – în funcție de performanță. Se va scoate din grila de calcul a banilor primiți de spitale numărul de paturi. Se vor lua în considerare criterii precum numărul de cazuri rezolvate, complexitatea afecțiunilor tratate, timpul de recuperare, numărul și severitatea complicațiilor apărute. Se vor monitoriza indicatorii de calitate, precum gradul de satisfacție a pacienților, respectarea ghidurilor și protocoalelor terapeutice, atingerea țintelor terapeutice pentru pacienții cu afecțiuni cronice;
- investițiile în sistemul public de sănătate vor fi alocate în funcție de nevoi și nu pe criterii politice, pe baza unei mapări realiste a situației infrastructurii, a dotărilor cu aparatură medicală, precum și a specificului populației deservite;
- se vor deconta din sistemul de asigurări sociale de sănătate medicamente, dispozitive medicale, proceduri și servicii care și-au dovedit eficiența și eficacitatea. Ne asigurăm astfel că un număr cât mai mare de oameni beneficiază de o soluție optimă pentru o problemă de sănătate (Health Technology Assessment).

Reducerea birocrăției și operaționalizarea dosarului electronic de sănătate

- **o singură raportare** – în relația dintre furnizorii de servicii medicale și instituții (CAS, DSP etc.);
- **o singură dată** – vor fi introduse date personale sau medicale, în relația dintre pacienți și furnizorii de servicii;
- fiecare cetățean va avea acces facil la **dosarul electronic de sănătate**, cuprinzând rezultate la analize, recomandări, rețete, imagini ale investigațiilor imagistice etc.;
- fiecare cetățean va putea verifica în timp real toate serviciile medicale care au fost decontate pe numele lui în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate.

Reper 2 Reducem disparitățile de acces

Probleme

Accesul persoanelor din mediul rural și din comunitățile defavorizate la servicii medicale se menține redus, atât din cauza distribuției personalului medical, concentrat în orașele mari, cât și din cauza problemelor cu infrastructura de transport.

Soluții

Asigurarea unui standard minim al ofertei de servicii medicale, în funcție de tipul localității:

- servicii de sănătate și sociale de bază în comunitățile rurale și în cele defavorizate: centre comunitare integrate, cabinete de asistență medicală primară cu competențe crescute; cel puțin un medic de familie/ centru comunitar integrat la 3.000 de locuitori;
- servicii de complexitate medie în orașele mici: centre de permanență și/sau compartimente de primiri urgențe, dar și ambulatorii integrate cu spitalele județene unde deficitul de medici nu permite funcționarea unor instituții medicale de sine stătătoare;
- servicii de complexitate crescută în orașele reședință de județ, inclusiv centre de sănătate mintală, centre de management pentru adicții și comportamente de risc.

Dezvoltarea și modernizarea transportului metropolitan, cu asigurarea unei rețele integrate de transport pe o rază de minim 50 de km în jurul municipiului reședință de județ.

Reper 3 Investim în prevenție

Probleme

Aflată pe locul trei printre țările din Uniunea Europeană la rata de mortalitate din cauze care pot fi prevenite, România ar putea beneficia de o reducere cu până la 36% a impactului bolilor asupra populației, adoptând măsuri care s-au dovedit cost-eficiente: creșterea ratei vaccinării, asigurarea accesului la asistență medicală primară, promovarea unui stil de viață sănătos și o creștere a aderenței la tratamente.

Soluții

Asigurarea unui mediu de dezvoltare sănătos pentru copii și tineri:

- masă caldă în școli, educație pentru sănătate, inclusiv pentru sănătatea reproducerii; finanțarea centrelor after-school în comunitățile școlare cu risc crescut de abandon școlar sau comportamente periculoase pentru sănătate;
- reducerea riscurilor sociale și sanitare asociate consumului de droguri prin dezincriminarea consumului de droguri ușoare și includerea pacienților în programe de prevenție și asistență socială;
- creșterea ratei de vaccinare la copii prin programe de educație și stimulente pentru părinți. Extinderea programului național de vaccinare anti-HPV cu includerea femeilor eligibile până la 40 de ani și a băieților tineri;
- asigurarea finanțării pentru acoperirea normelor de psiholog școlar și susținerea autorităților locale pentru asigurarea personalului medical în școli.

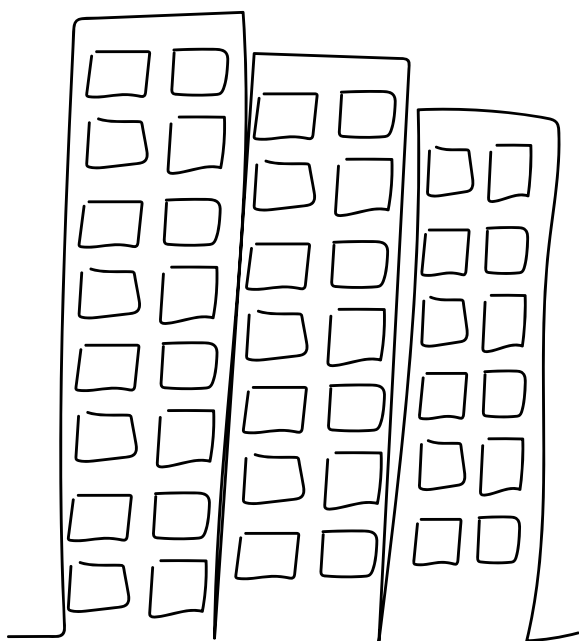
Creșterea alocării financiare pentru finanțarea traseelor de mobilitate urbană care au în centru pietonul și biciclistul și pentru facilități de sport de masă.

Implementarea unui plan de măsuri cu finanțare dedicată, cu scopul reducerii factorilor poluatori asupra sănătății publice.

Reper 4 Punem calitatea în centrul deciziilor asupra mediului construit

Probleme

Spațiul construit, fie el public sau privat, are multiple scopuri: estetic, cultural, social, ecologic, funcțional, economic. Pentru a asigura longevitate spațiului, acesta trebuie să fie sigur, incluziv, flexibil și durabil. Însă aceste atribute sunt lăsate de multe ori în plan secundar, primând aspectele economice (peste 90% din contractele publice sunt atribuite pe baza criteriului de preț) sau promisiunile electorale. Am ajuns astfel să nu ne mai simțim în siguranță în școli sau în propriile locuințe, să avem construcții care se deteriorează la scurt timp după recepția lucrărilor, să vedem intervenții invazive în spațiile verzi, să învățăm, să muncim și să locuim în spații nesănătoase, ineficiente energetic și să parcurgem spații publice presărate de bariere.

Soluții

Crearea unor consilii consultative la nivel local

- proiectele de calitate pot apărea doar prin abordare interdisciplinară și cu participarea activă a cetățenilor informați, a reprezentanților organizațiilor profesionale, ONG-urilor, mediului de afaceri și mediului academic;
- alegerile și deciziile vor fi luate în cunoștință de cauză pe parcursul întregului ciclu de viață al structurilor construite și al planificării și gestionării peisajului urban (proiectare, planuri de investiții, întreținere, renovare, conservare, reutilizare, demolare și reciclare);
- vom încuraja soluțiile inovatoare de finanțare;
- vom milita pentru generarea de parteneriate public-privat și distribuirea responsabilității societății față de mediul construit.

Reconsiderarea procesului de achiziții publice și de monitorizare pe baza criteriilor de calitate și de impact ale investiției

- sectorul public trebuie să ofere un exemplu de bună practică în domeniul construcțiilor, prin atribuirea contractelor pe criterii de calitate și de impact al investiției asupra mediului și patrimoniului construit, dar și prin încurajarea participării echipelor multidisciplinare la proceduri;
- este necesară utilizarea unui instrument de evaluare a calității, vizând aspectele ce țin de participarea publică, de funcționalitate, de context, diversitate, frumusețe, sustenabilitate economică (implementarea Sistemului Davos al calității pentru Baukultur) pentru a lua decizii echilibrate privind opțiunile de locație, de dezvoltare și management, de selecție a proiectelor.

Dezvoltarea unui program de accesibilizare a locuințelor pentru persoanele vârstnice și cu dizabilități

- în timp ce tinerii aleg să achiziționeze locuințe în ansamblurile rezidențiale nou construite, blocurile de locuințe construite înainte de 1990 rămân ocupate de persoane vârstnice, care întâmpină dificultăți de mobilitate în interiorul locuinței și al blocului. Un program de adaptare și dotare a mediului în care locuiesc răspunde obiectivului unui trai independent în locuință, demn și sigur pentru persoanele vârstnice, contribuind la prevenirea accidentelor care cauzează invaliditate și la reducerea costurilor de îngrijire și tratare a fracturilor.

Reper 5 Protejăm pădurile și valorificăm biodiversitatea

Probleme

Cetățenii României trăiesc în orașe poluate peste limitele admise, beau apă care în mare parte este la limita potabilității și ajung să consume hrană de proastă calitate datorită modului greșit în care sunt administrate terenurile. Toate acestea sunt într-o discrepanță totală cu ecosistemele naturale și sălbatice care pot îmbunătăți și menține sănătatea populației.

Mediul și resursele naturale, opțiuni strategice pentru România, sunt în prezent insuficient valorificate în comparație cu potențialul lor. Este urgent și necesar să găsim modalități de valorificare a tuturor avantajelor pe care acest sector le aduce, atât pe plan economic cât și social și ecologic.

Pădurile României reprezintă unul din cele mai mari și complexe rezervoare de stocare a carbonului din Europa. România, singura țară europeană pe teritoriul căreia se întâlnesc cinci regiuni biogeografice, este un izvor genetic de specii de faună și floră protejate. Se vorbește adesea despre această bogăție naturală, dar s-a făcut prea puțin pentru a ne asigura că nu va fi epuizată și că reușim să fructificăm întreaga ei valoare. România, cu 29% suprafață împădurită față de media de 35% a UE și ținta de 40%, este deficitară la suprafața împădurită. Există încă probleme cu tăierile ilegale, dar și probleme sociale, datorate dependenței de lemnul de foc a 3,5 milioane de gospodării care nu au acces la altă sursă de energie, fapt pentru care în România se pun pe foc cca. 20 milioane mc de lemn anual, peste jumătate din volumul de lemn exploatat anual.

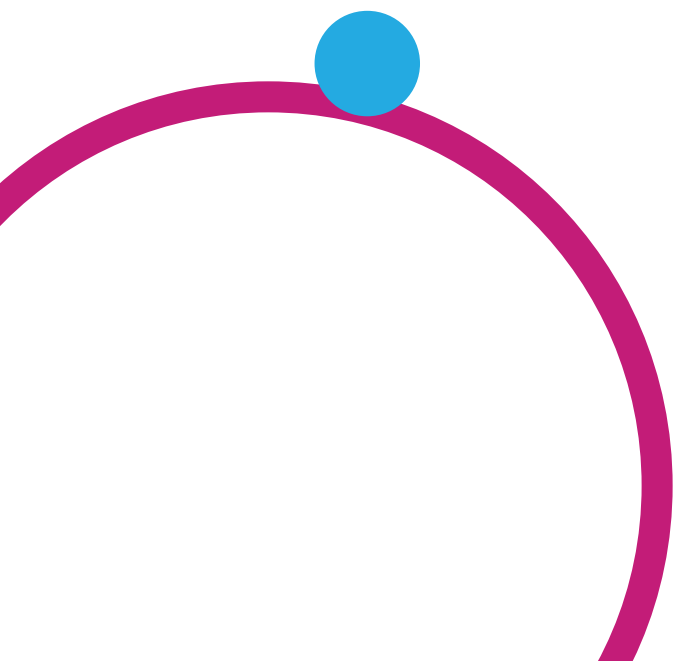
Soluții

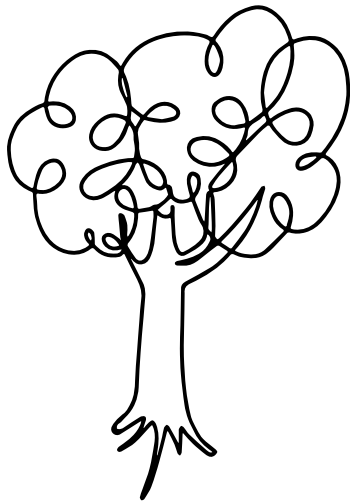
Gestionarea pădurilor prin instrumente de politică forestieră care să asigure continuitatea serviciilor de mediu, conservarea patrimoniului natural valoros și un mediu economic stabil. Pentru toate acestea este esențială adaptarea managementului acestora la contextul schimbărilor climatice.

- îmbunătățirea gestiunii și transparentizarea informațiilor legate de fondul forestier prin implementarea unui sistem complex de monitorizare a trasabilității lemnului cu scopul reducerii fenomenului infracțional din acest sector;
- creșterea suprafeței acoperite cu păduri și crearea de perdele forestiere, prin măsuri de sprijin financiar pentru integrarea în circuitul silvic a terenurilor degradate sau fără valoare pentru agricultură;
- protejarea pădurilor valoroase ale României, prin finalizarea catalogului pădurilor virgine, evaluarea și protejarea pădurilor cu valoare ridicată, interzicerea exploatărilor forestiere în parcurile naționale. Costurile de conservare vor fi asigurate de către stat, inclusiv prin plata compensațiilor către proprietarii de păduri supuse unui regim de conservare, cu restricții de utilizare;
- asigurarea accesului tuturor cetățenilor la serviciile recreative și de sănătate oferite de pădure, respectând mediul natural. Crearea cadrului legal pentru înființarea pădurilor urbane și garantarea unui statut de protecție pentru acestea.

Efficientizarea managementului biodiversității prin profesionalizarea administrării ariilor naturale protejate, în vederea sporirii contribuției acestora la creșterea calității vieții și la dezvoltarea durabilă a societății românești.

- acordarea de compensații pentru realizarea de zone exclusive pentru biodiversitate (suprafețe necultivate), cât și pentru realizarea de perdele forestiere în culturile agricole;
- adoptarea de planuri de management și revizuirea planurilor existente pentru ariile protejate. Adoptarea de măsuri speciale de conservare pentru dezvoltarea ariilor speciale de conservare.
- asigurarea sustenabilității financiare pentru implementarea planurilor de management al ariilor naturale protejate și evaluarea corectă a stării de conservare a speciilor și habitatelor de interes european;
- eliminarea factorului politic din toate autoritățile de mediu și introducerea profesionalismului ca unic criteriu de acceptare a personalului;
- asumarea țintelor europene de declarare a 30% din

teritoriul țării ca arii protejate, din care 10% cu protecție strictă. În prezent, România are 24% arii protejate din care doar 2% cu protecție strictă;

- dezvoltarea unui sistem unic de evaluare a impactului asupra mediului, de evaluare adecvată și evaluare strategică de mediu pentru activitățile planurilor și proiectelor care afectează obiectivele de conservare ale ariilor protejate.
- date deschise cu impact asupra mediului, pentru cetățeni (conform standardelor Convenției de la Aarhus).
- întărirea sistemului național pentru monitorizarea calității aerului.
- implementarea Sistemului de Garanție-Returnare

Reducerea și pedepsirea infracțiunilor de mediu prin:

- înființarea instanțelor de mediu, formarea procurorilor de mediu și asigurarea personalului suficient în Garda de mediu și în corpul experților judiciari de mediu;
- cuantificarea monetară a prejudiciului de mediu;
- definirea ajutorului public judiciar pentru victimele poluării și ale delictelor de mediu.

Cinci repere pentru școala de mâine

Argument: școala, o șansă, nu o vulnerabilitate

Există o legătură necesară între calitatea educației și capacitatea statului de a dezvolta o economie competitivă, bazată pe cunoaștere și inovație, capabilă să participe cu succes la competițiile de pe piața actuală mondială bazată pe schimburile globale și tehnologia informațiilor.

De aceea, pentru a construi o Românie de mâine mai bună, școala trebuie să le ofere tinerilor și adulților o educație de cea mai înaltă ținută, ilustrată printr-o cultură generală suficient de bogată pentru a le permite să înțeleagă lumea în care trăiesc, prin abilitatea de a se folosi de competențele dobândite pentru rezolvarea diferitelor probleme pe care le întâlnesc și pentru a participa activ și responsabil la viața socială, politică și culturală a României și Uniunii Europene.

Nicio analiză substanțială a învățământului românesc nu poate face abstracție de cele două probleme majore ale sistemului:

1. Rata înaltă a abandonului școlar, determinată de rezultatele școlare slabe ale copiilor, costul mare al educației și preferința, adeseori forțată de condițiile grele de viață, a adolescenților de a lucra pentru a avea un venit, la care se adaugă și accesul dificil la școli, în special în mediul rural.
2. Nivelul ridicat de analfabetism funcțional, datorat în mare măsură învățării mecanice, pe de rost, pe care o promovează școala, fără vreo grijă pentru asimilarea cunoștințelor și competențelor.

Aceste problematice majore, combinate cu trendul demografic descendent, cu exodul masiv al tinerilor, dar și cu politizarea excesivă a sistemului educațional în condiții de grave încălcări ale eticii și integrității, fac ca educația să fie o vulnerabilitate și nicidecum o șansă pentru România de mâine.

Reper 1 Școală ca anticameră a vieții

Probleme

Școala românească este ruptă de viețile elevilor, de condițiile lor de viață, și de realitățile lumii contemporane. Ea trebuie readusă în societate și recuplată la mizele majore ale lumii de azi.

Soluții

1. Școala trebuie recentrată pe nevoile tinerilor și să formeze cetățeni care să contribuie la construirea unei societăți drepte și care să fie în același timp cetățeni europeni încrezători, toleranți și responsabili, capabili să se integreze și să răspundă provocărilor unei societăți dinamice, prin intermediul unei școli care cultivă spiritul creativ, cinstea și binele comun.
2. Școala formează aptitudini și competențe pentru viitor. Toate cunoștințele, experiențele de formare și abilitățile formate în cadrul școlii trebuie să aibă ca scop permanent aplicabilitatea lor în viața de zi cu zi și în proiectele de carieră ale tinerilor.
3. Școala trebuie să însoțească individul pe parcursul întregii vieți pentru a-i oferi posibilitatea educării permanente. Caracterul complex al lumii în care trăim și ritmul accelerat al schimbărilor la care este supusă face imperios necesară actualizarea continuă a cunoștințelor și competențelor. În același timp, problemele complexe din secolul al XXI-lea nu pot fi rezolvate decât cu abilitatea creativă de a găsi și testa soluții noi în pedagogie și printr-o instruire continuă a corpului profesoral.

Reper 2 A fi profesor: un statut demn și o responsabilitate socială permanentă

Probleme

A fi profesor astăzi în România este perceput fie ca o vocație neînțeleasă, fie ca un sacrificiu inutil. Deprofesionalizarea accelerată a meseriei a devenit un risc social și o amenințare pentru reforma educației. De aceea, este urgentă reabilitarea demnității profesionale, simultan cu formarea exigentă a unui corp profesoral care înțelege pe deplin provocările cunoașterii în secolul XXI și dispune de aptitudinile psihosociale pentru o comunicare empatică și eficientă cu elevii.

Soluții

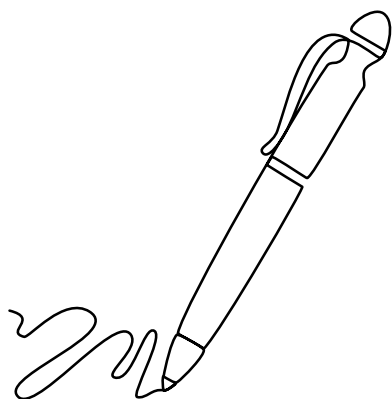
1. Înlocuirea modelului actual de formare a cadrelor didactice cu masterat didactic în care pregătirea psihopedagogică să aibă o pondere egală cu cea de specialitate și care să le ofere studenților viitori profesori oportunitatea de a petrece un număr mare de ore de practică în școală.
2. Îmbunătățirea mecanismelor actuale de formare continuă a cadrelor didactice prin evaluarea programelor de comisii de specialiști din inspectoratele școlare și universități și condiționarea acordării punctajelor pentru parcurgerea unor programe de utilizarea în activitatea școlară (didactică sau administrativă) a cunoștințelor și competențelor dobândite
3. Introducerea de standarde de evaluare a performanțelor elevilor, profesorilor, administratorilor sistemului de învățământ (autorități locale, inspectorate, structuri guvernamentale). În lipsa acestor standarde, evaluarea este aleatorie, nu oferă informații relevante pentru intervenții corectoare, pentru politici publice, permite abuzurile, împiedică selecția onestă a angajaților, a personalului de conducere, creează false concurențe între școli, acordă privilegii nemeritate unor școli, cadre didactice, permite accesul în universități pe baza unor note care nu reflectă nivelul real al elevilor care concurează pe același loc.

Reper 3 Școala, o casă pentru toți: echitate și egalitate de șanse pentru o societate dreaptă

Problema

Deși dreptul la învățătură le este asigurat prin Constituție tuturor cetățenilor, în momentul de față, un număr semnificativ de copii și tineri nu au efectiv acces la școală din cauza condițiilor materiale precare. Mai mult și mai grav, școala de acum este un mediu alienant pentru elevi, care nu le oferă condițiile și nu invită la descoperirea de sine și descoperirea lumii.

Soluții

1. Garantarea, prin lege, a unui număr determinat de zile de școlarizare, pe ciclu școlar și modificarea modului de calcul al finanțării stabilind pe baze psihopedagogice numărul de zile de școlarizare pentru atingerea idealurilor educative/ciclu
2. Garantarea, prin lege, a condițiilor egale de școlarizare, indiferent de locul în care se află elevul
3. Finanțarea școlilor de la bugetul de stat pentru a asigura condițiile pentru buna desfășurare a procesului educativ:
  - îndeplinirea condițiilor impuse de ISU și DSP;
  - introducerea unui program de masă caldă și „Școală de după școală” în toate școlile;
  - respectarea numărului maxim de elevi per clasă impus de lege;
  - desfășurarea orelor exclusiv de dimineață și adaptarea programului după nevoile elevilor și părinților, prin decizie a CA;
  - dotarea bibliotecilor și laboratoarelor școlare în conformitate cu exigențele lumii contemporane și specificul lor;
  - susținerea financiară suplimentară din partea statului a elevilor și școlilor din comunități vulnerabile prin acordarea de vouchere pentru îmbrăcăminte și rechizite;
  - oferirea de stimulente pentru profesorii care predau în mediile vulnerabile și defavorizate;
  - introducerea în fiecare școală de consilieri școlari;
  - introducerea în fiecare școală de profesori de sprijin.
4. Introducerea de programe diferențiale de prevenire a abandonului școlar adaptate specificului cauzelor sale.

Reper 4 O universitate dedicată comunității, competitivă internațional

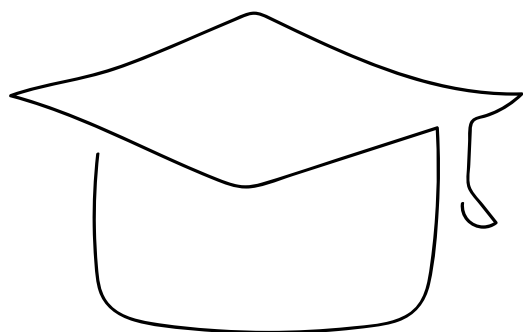
Problema

Universitatea trebuie să contribuie la desăvârșirea educației individului și să-l pregătească profesional pentru lumea de mâine. Ea are datoria de a asigura păstrarea moștenirii culturale a trecutului și de a oferi mijloacele și mediul pentru crearea de mari opere noi. Dar și să găsească, prin cercetare, răspunsuri la marile probleme de azi și de mâine. Acum, universitatea românească nu se achită onorabil de

Soluții

1. Îmbunătățirea calității formării în universitate prin:
  - creșterea numărului de studenți raportat la populație, în special prin introducerea de programe de sprijin a tinerilor din mediul rural pentru înscrierea la facultate;
  - modificarea sistemului de finanțare și trecerea de la finanțarea per student la o finanțare pe post;

niciuna dintre aceste sarcini. Ea are o contribuție modestă la formarea tinerilor, la viața culturală și științifică din cauza lipsei finanțării, modului problematic de alocare al banilor, dar și lipsei de motivație a profesorilor.

- creșterea salariilor cadrelor didactice, în special pentru asistenți și șefi de lucrări/lectori, pentru atragerea în universitate a celor mai buni absolvenți din țară și străinătate.
2. Formarea studenților pentru viață și în adecvare cu piața muncii
    - reformarea programelor de master prin dezvoltarea de programe relevante și armonizate cu piața forței de muncă și conectarea programelor cu Cadrul Național al Calificărilor.
    - încurajarea financiară a proiectelor de cercetare cu utilitate socială;
    - definirea și dezvoltarea competențelor profesionale relevante în comunitate prin colaborarea între agenții economici și centrele universitare;
  3. Internaționalizarea universităților românești și creșterea reputației lor internaționale prin:
    - atragerea unui număr cât mai mare de studenți străini în universitățile românești și extinderea programelor de studii în limbi de circulație internațională;
    - atragerea de cadre didactice performante din țară și din Diaspora, precum și deschiderea competițiilor pentru posturi către profesorii străini, stimularea formării continue, premiarea excelenței;
    - implicarea agențiilor internaționale de asigurare a calității în evaluarea universităților, promovarea excelenței, și stimularea universităților acreditate prin agenții internaționale;
    - sprijinirea participării la programele europene și internaționale de cercetare, prin măsuri financiare garantate și predictibile.

Reper 5 Profesori corecți într-o societate dreaptă: etica și integritatea în educație

Problema

Deficitul de integritate în educație și cercetare este azi o veritabilă problemă de securitate națională. Industria necontrolată a meditațiilor, practicile copierii, abuzurile și hărțuirile în unitățile școlare, rețelele instituționale de fraudare a titlurilor academice și de plagiat au decredibilizat dramatic școala românească și au afectat profund prestigiul internațional al României.

Soluții

- consolidarea și extinderea competențelor Comisiilor de Etică pentru a analiza un spectru cât mai larg al încălcărilor eticii și integrității academice;
- decuplarea obținerii titlului de doctor de obținerea unor avantaje profesionale și materiale exterioare domeniului academic și de cercetare;
- evaluarea și acreditarea școlilor doctorale prin agenții internaționale. Retragerea acreditării IOSUD și retragerea dreptului de conducere de doctorat în cazul plagiatului repetitiv.

4

Antreprenoriat competitiv, muncă bine plătită și produse românești cu valoare adăugată ridicată

În ultimii treizeci de ani, România s-a dezvoltat semnificativ, fiind o poveste de succes la nivel global pentru ceea ce a însemnat tranziția economică. Dar resursele creșterii economice de până azi au depins în mare măsură de un model bazat pe forță de muncă ieftină, de fructificarea oportunităților oferite de piața unică europeană și de comercializarea de materii prime sol/subsol. Din acest motiv, ne aflăm azi pe ultimul loc din UE în prelucrarea acestora, fie că vorbim de industrie sau agricultură și silvicultură.

Azi însă România are nevoie de o schimbare profundă de paradigmă, pentru a evita capcana de plafonare economică și pentru a nu rămâne doar un atelier de piese de schimb al Europei sau o sursă de muncitori calificați care părăsesc țara pentru a lucra în UE.

Economia României are nevoie de a-și debloca potențialul antreprenorial nevalorificat, de investiții majore în tehnologie și inovare, de folosirea cu cap a fondurilor europene și naționale, pentru a nu mai risipi banii pe scheme de ajutor de stat care nu ne duc înainte ca țară și nu ne dezvoltă profesional ca indivizi.

România trebuie să crească productivitatea și să creeze locuri de muncă mai bine plătite, care să asigure atractivitatea pentru forța de muncă internă. Mai mult, România trebuie să devină un centru regional de atragere de talent în domeniile cheie ale viitorului.

Avem o oportunitate unică de a lua parte activ și nu reactiv la transformarea duală prin care trece Uniunea Europeană – verde și digitală – și ne este la îndemână să ocupăm un loc important în formarea de valoare la nivel european și global.

Reper 1 România antreprenorială și a antreprenorilor

Probleme

Densitatea antreprenorială este foarte scăzută, la jumătate din media UE (număr firme/1000 locuitori). Rata de supraviețuire a firmelor este scăzută, la fel ca rata de creștere în dimensiune. Lipsesc parteneriatele locale, persistă un nivel de birocrație inutilă și antreprenorii acuză o lipsă clară de predictibilitate referitoare la politicile publice implementate de stat. Blocajele financiare cauzate de neplata / neîncasarea facturilor scot de pe piață antreprenorii onești, în condițiile în care sistemul judiciar este cvasi nefuncțional pe cauzele comerciale, iar legislația privind insolvența este de neaplicat.

Soluții

- Creșterea cu 50% a numărului de firme în România active până în 2030, triplarea numărului de firme cu creștere rapidă, susținerea internaționalizării și a creării de firme românești de talie europeană sau globală (e.g. unicorni).
- Suținerea permanentă a antreprenoriatului ca parte a ecosistemelor locale (industrii creative, industria de îngrijire, valorificarea patrimoniului, agrobusiness);
- Participarea directă în procesul de reconstrucție a Ucrainei, susținerea investițiilor în proiectele antreprenoriale de reconstrucție asumate de antreprenorii români.
- Transformarea facturilor necontestate în acte executorii pentru a debloca plățile, investiția în instanțe dedicate cauzelor comerciale, simplificarea legislației privind insolvența.

Reper 2 România productivă și competentă

Probleme

Structura economiei este bazată mai mult pe forță de muncă ieftină și comerț. Lipsește accesul la formarea de competențe. Investițiile în educație și formare, și așa reduse, sunt inadecvate față de cerințele pieței muncii. Ne confruntăm cu analfabetismul funcțional și digital, fiind pe ultimul loc în UE.

Soluții

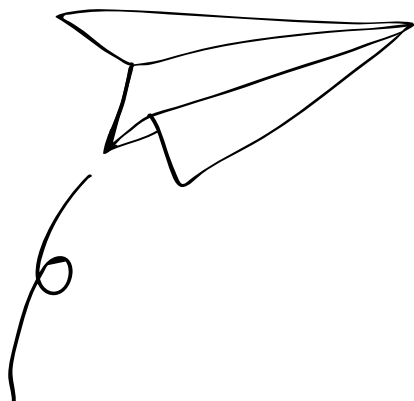
- creșterea productivității muncii cu 50% și a salariului mediu brut cu 500 euro până în 2030, dublarea numărului de firme cu creștere rapidă, în sectoare-cheie ale lanțurilor valorice europene și globale, triplarea procentului din populația activă ce ia parte la programe de formare profesională continuă;
- crearea unei rețele naționale de centre de competențe municipale dezvoltate în parteneriat public-privat, sprijinirea formării la locul de muncă și implementarea conturilor individuale de formare și a microcredențialelor de competențe;
- crearea unui fond public-privat pentru dezvoltarea competențelor digitale și a celor legate de economia verde;
- dublarea programelor de educație duală și a numărului de absolvenți de învățământ profesional și tehnic.

Reper 3 Resurse financiare investite cu cap

Probleme

Finanțarea este scumpă, disipată, discontinuă, birocratică, insuficientă pentru start-up-uri, pentru scalare, pentru inovare tehnologică. Absorbția fondurilor europene este scăzută, banii europeni sunt risipiți pe proiecte ineficiente, care generează costuri adiționale.

Soluții

- Alocarea a 10 miliarde de euro pentru dezvoltare antreprenorială, în principal din fonduri europene, permanentizarea sprijinului pentru start-up-uri și scale-up-uri printr-un fond național multianual.
- Trecerea la un fond permanent, multianual, dedicat susținerii creării de noi firme sau relansării afacerilor, în special de către tineri, femei și Diaspora.
- Transferul operațional al interfeței cu antreprenorii de la structuri naționale administrative (ministere, agenții) către sistemul financiar-bancar. Renunțarea la finanțări separate pe fonduri naționale sau europene și crearea unei surse unice de finanțare, alimentată de toate tipurile de fonduri disponibile. Trecerea de la granturi către instrumente financiare.
- Crearea unui fond permanent de sprijin pentru scalare antreprenorială și investiții în noi tehnologii.
- Operaționalizarea Băncii de Dezvoltare și susținerea dezvoltării fondurilor de capital de risc. Capitalizarea BVB și sprijinirea listării de companii.
- Prioritizarea aderării la euro pentru cel târziu 2028. Reducerea deficitului bugetar, îmbunătățirea colectării, reforma ANAF, asigurarea predictibilității și a responsabilității fiscale, reducerea costurilor administrative și parafiscale în special pentru micii antreprenori.

Reper 4 Investiții în viitor în inovare și tehnologie

Probleme

România are o inovare modestă (ultimul loc din UE), valoare adăugată redusă, lipsă de conectare la frontiera tehnologică și la nivel pan-european, lipsă de predictibilitate și ratarea țintelor europene și naționale în susținerea cercetării-dezvoltării. A fost ratată valorificarea potențială a unor proiecte cheie cum ar fi laserul de la Măgurele (ELI). Ne lipsește ambiția și direcția la nivel național.

Soluții

- Trecerea până în 2028 în categoria de inovatori moderați, implementarea a cel puțin trei proiecte fanion public-private în noi tehnologii la nivel european de peste 1 miliard de euro.
- Susținerea investițiilor strategice în noi industrii-cheie la nivel european și participarea în proiecte paneuropene (IPCEI) (semiconductori, baterii, hidrogen, cloud, securitate cibernetică). Reconfigurarea industriei auto către mașini electrice și cea chimică spre producția de hidrogen. Dublarea investițiilor publice și private în inovare tehnologică. Dublarea fondurilor atrase prin programul Horizon Europe. Reforma Institutelor Naționale de Cercetare Dezvoltare (INCD) și a inovării la nivelul universităților românești.
- Dezvoltarea hub-urilor digitale și transformarea României într-un pol european de industrie digitală;

Reper 5 Prelucrarea superioară a materiilor prime, securitate alimentară, reducerea risipei și politică industrială ambițioasă

Probleme

Conform ultimului raport de țară al UE, România este pe ultimul loc din cele 27 de state membre în prelucrarea inputurilor în economie. Pe lângă faptul că exportăm masiv încă resurse naturale (cereale, bușteni, resurse minerale etc.), avem fracturi majore în folosirea resurselor ce pot fi reciclate sau refoșite. Industria este în mare măsură intensivă energetic, fiind dependentă de modele ineficiente de alimentare și consum.

Soluții

- sprijinirea dezvoltării agriculturii inclusiv în direcția unui model sustenabil și protector față de biodiversitate, care pune mai mult în valoare produsele locale, produsele tradiționale, lanțurile scurte, care recompensează fermierii, inclusiv micii fermieri, la justa lor contribuție pentru serviciile publice aduse siguranței alimentare și mediului;
- sprijinirea tinerilor fermieri pentru dezvoltarea activității acestora;
- creșterea nivelului de prelucrare a materiilor prime cu 200% până în 2028. Dezvoltarea economiei circulare și a eficienței energetice până la 5% din PIB;
- dezvoltarea de clustere și ecosisteme locale care să contribuie la lungirea lanțurilor valorice și crearea de valoare adăugată;
- investiții masive în tehnologii verzi și prelucrare tehnologică.
- Creșterea ponderii turismului și HORECA până la 10% din PIB prin dezvoltarea de Organizațiilor de Management al Destinațiilor (OMD) și investiții în turism de nișă (balneo-îngrijire, medical, cultural etc). Atragerea până în 2028 a minim 1 milion străini anual în calitate de clienți ai industriei de îngrijire autohtonă.

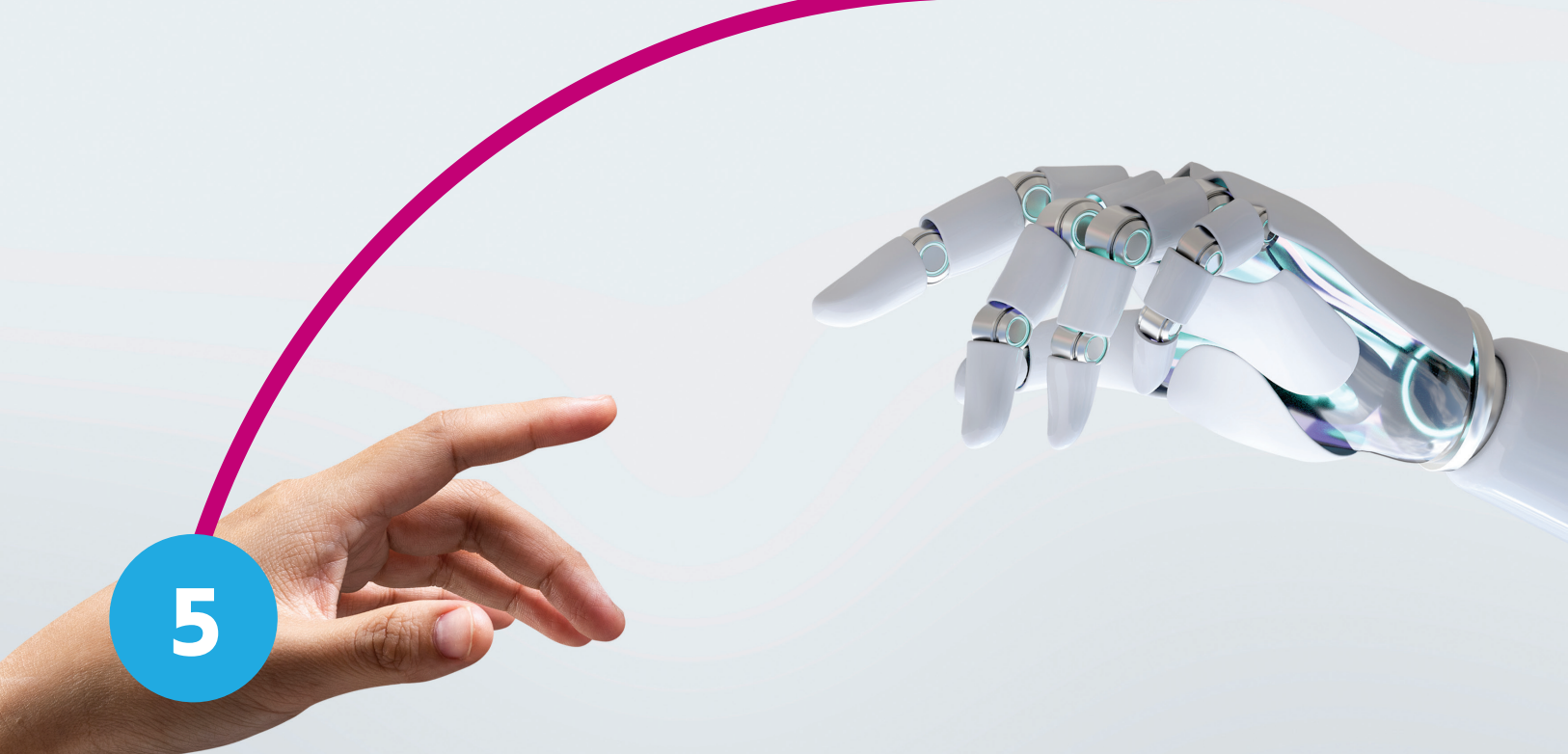
Reper 4 Conectarea economiei românești prin infrastructură modernă

Probleme

Fără o infrastructură combinată modernă rutieră, feroviară și de comunicații, România nu poate atrage investiții în industrie. Iar dacă starea actuală persistă, inclusiv investitorii existenți în România pot decide să se mute în altă țară. Pentru acesta avem nevoie urgent de o infrastructură judicios dimensionată și o rețea de căi de comunicație modernizată, care să permită asigurarea unor legături optime între regiuni și între principalele noduri de dezvoltare economică. Această rețea va permite o mobilitate mare prin circulația rapidă în condiții de siguranță pe întreg teritoriul țării pentru persoane și bunuri și conectarea facilă la traseele transnaționale. România este țara cu cei mai puțini kilometri de autostrăzi din Europa, iar liniile de căi ferate nu au fost modernizate și transformate astfel încât să accepte trenuri grele, la viteză mare. De asemenea, nu sunt în marile centre industriale terminale intermodale pentru camioane și containere care să degreze șoselele de circulația camioanelor.

Soluții

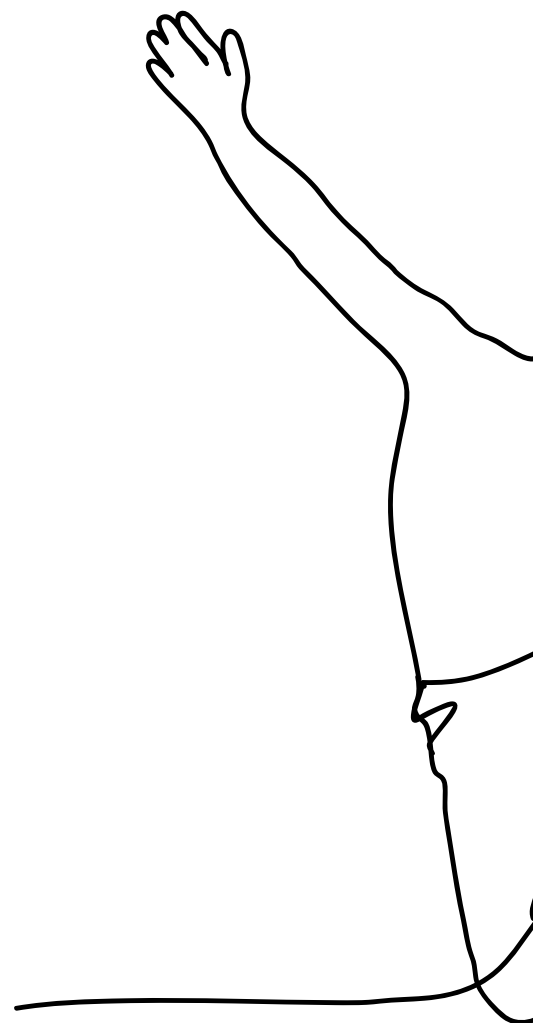
- Finalizarea până în 2028 a principalelor coridoare TEN-T, inclusiv Autostrada Moldovei A7 și modernizarea întregului ecosistem de transport prin folosirea judicioasă a fondurilor europene (PNRR, Politica de Coeziune, CEF 2021-2027, Fondul de Modernizare etc);
- Fundamentarea unui concept național unitar în vederea identificării unor soluții de degrevare a traficului rutier de tranzit din localități, bazate pe variante ocolitoare și drumuri de legătură. Amplasarea infrastructurii necesare asigurării fluentei traficului rutier de mărfuri și de croazieră în afara zonelor rezidențiale urbane, asigurându-se astfel următoarele beneficii: creșterea siguranței rutiere, reducerea numărului de accidente și diminuarea impactului asupra mediului;
- Integrarea sistemelor de siguranță rutieră conforme standardelor europene, încă din faza de proiectare a infrastructurii, implicând echipe specializate în domeniul semnalizării;

Statul în 5d: deschis, democrat, drept, digitalizat, descentralizat

Statul român a ajuns să fie întruchipat de politicienii care iau decizii în spatele ușilor închise, „noaptea ca hoții”, în dispreț față de oamenii pe care ar trebui să îi reprezinte. De asemenea, contractul dintre cetățeni și stat e din ce în ce mai fragil, iar acest lucru este evident și din faptul că peste două treimi dintre cetățenii români nu mai au încredere în principalele instituții ale statului: Parlament, Președinte, Guvern. Aceste instituții par să nu mai aparțină cetățenilor, ci politicienilor, a căror legitimitate devine tot mai limitată din cauza scăderii participării la vot.

Statul român trebuie reformat pentru că nu răspunde nevoilor și aspirațiilor societății. El nu este un partener pentru cetățeni, ci o structură birocratică lentă, ineficientă și ostilă. În secolul al XXI-lea, statul trebuie să fie un prestator de servicii publice care ia decizii în mod transparent și în consultare permanentă cu societatea. Misiunea pe care ne-o asumăm este aceea de a transmite cetățenilor convingerea că statul român le aparține și că trebuie să se poată baza pe el, dar și că politicienii au datoria de a fi permanent în slujba lor. Pentru a ajunge acolo, e necesară o reformă radicală și cât mai urgentă, pe care noi o imaginăm în jurul a cinci repere care să facă statul român deschis, democrat, drept, digitalizat și descentralizat.

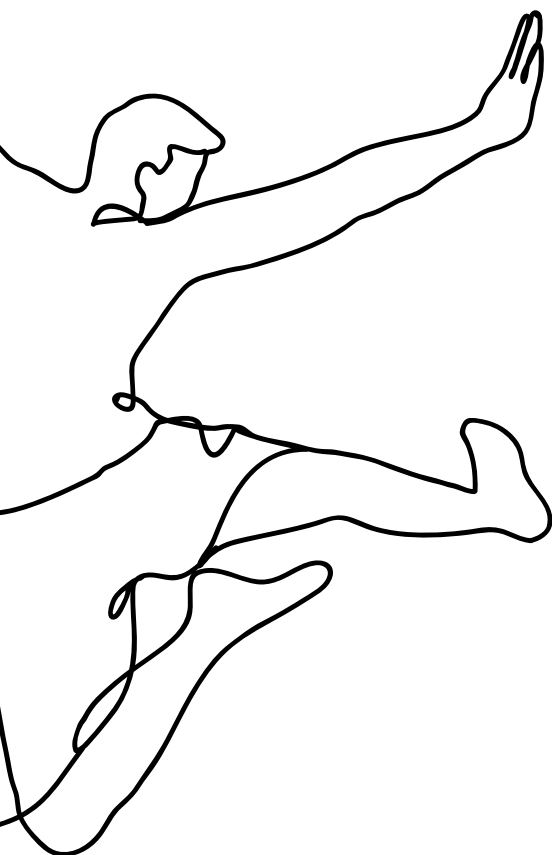
Reper 1 Stat deschis

Problema

Statul român este decalat în raport cu epoca actuală, în care cetățenii au acces la informații în timp real și vor, în mod legitim, să se implice aproape în timp real în procesul decizional, nu doar o dată la patru sau cinci ani când votează. De asemenea, statul român ia de cele mai multe ori decizii în mod obscur și netransparent, mimând dialogul. De aceea, trebuie să deschidem statul către societate și să facem ca procesul decizional să fie cât mai participativ.

Soluții

- introducem consultarea obligatorie a cetățenilor pe proiectele de legi cu impact bugetar, economic sau social semnificativ, prin organizarea de adunări ad-hoc de cetățeni aleși aleatoriu și reprezentativ, în acord cu structura socială a populației României. Aceste consultări vor avea loc cu cel puțin 30 de zile înaintea dezbaterii în Plenul primei Camere sesizate a legilor respective;
- participăm la democratizarea inițiativei legislative cetățenești:
  - scădem de la 100.000 la 30.000 numărul de semnături necesare pentru exercitarea dreptului de inițiativă legislativă cetățenească și simplificarea procedurilor administrative obligatorii, prin posibilitatea susținerii online a unor astfel de inițiative;
  - inițiativa cetățenească locală va fi dezbătută într-o adunare ad-hoc (Consiliu Cetățenesc Local) și introdusă obligatoriu pe ordinea de zi a Consiliului Local în termen de 90 de zile
- introducem obligația dezbaterii în plenul reunit al Parlamentului a petițiilor cetățenești ce întrunesc 30.000 de semnături, dezbaterile fiind urmate de obligația inițierii unui proiect de lege care să le transpună ori a unei moțiuni împotriva reprezentanților executivului;
- suntem favorabili transmiterii online a tuturor ședințelor de interes public ale organelor decizionale ale administrațiilor centrale și locale;
- milităm pentru consultări publice obligatorii la orice proiect local sau regional cu o valoare de peste 5% din bugetul anual al localității sau regiunii;
- propunem organizarea unei Convenții care să includă reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale, care să dezbată și să stabilească principalele obiective pentru statul român, urmând ca acestea să fie asumate de către principalele autorități publice cu rol decizional. Cetățenii trebuie încurajați să se implice politic, de la participarea la vot la participarea la consultări și până la asumarea unei candidaturi.

Reper 2 Stat democrat

Probleme

Instituțiile statului nu sunt reprezentative și incluzive. Tinerii, femeile sau diaspora sunt printre categoriile cel mai slab reprezentate în instituțiile statului, deși reprezintă proporții substanțiale din cetățenii țării. De asemenea, minoritățile sexuale sunt discriminate și nu se bucură de drepturi de bază. De aceea, ne propunem să dăm voce și reprezentare tuturor cetățenilor uitați de către stat și să facem ca instituțiile statului să fie mai reprezentative și mai democratice.

Soluții

- introducem votul de la 16 ani: susținem lansarea unei inițiative cetățenești de modificare a Constituției pentru scăderea la 16 ani a vârstei necesare pentru a beneficia de dreptul de vot, încurajând tinerii să ia parte la deciziile care le influențează viitorul;
- simplificăm accesul la vot, prin creșterea numărului de secții de votare, operaționalizarea votului prin corespondență la toate tipurile de alegeri naționale și implementarea de măsuri care să încurajeze persoanele cu diverse dizabilități (peste 5% din populație) să participe la vot;
- introducem cote pentru reprezentare echilibrată: încurajarea asumării candidaturilor, în special pentru categoriile subreprezentate, așa cum este cazul femeilor și a tinerilor, prin asigurarea unui număr minim de locuri eligibile pentru fiecare gen;
- luptăm pentru o reprezentare fidelă a întregii societăți: vot în două tururi pentru alegerile locale, creșterea numărului de reprezentanți ai Diasporei în Parlament și eliminarea pragului electoral pentru consiliile locale și județene;
- susținem ferm protecția minorităților: garantarea unei protecții suplimentare pentru toate categoriile sociale minoritare, inclusiv prin susținerea introducerii parteneriatului civil.

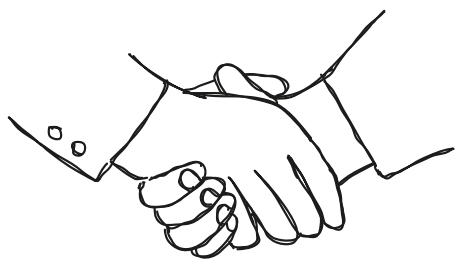
Reper 3 Stat drept

Probleme

Partidele tradiționale și grupurile de interese din jurul lor sunt doar susținători de fațadă ai statului de drept. În realitate, urmăresc subminarea și controlul lui pentru a-și putea proteja afacerile și corupții. De aceea, justiția și statul de drept trebuie să fie protejate prin reforme interne și printr-o colaborare reală cu instituțiile europene.

Soluții

- credem în colaborarea loială cu instituțiile Uniunii Europene și ale Consiliului Europei în realizarea oricăror reforme în domeniul justiției și susținerea Mecanismului European privind Statul de Drept;
- suntem pentru o politică penală flexibilă, axată pe confiscare și recuperarea prejudiciilor, dar și pe eficiența combaterii infracțiunilor cu un grad mare de pericol social și a crimei organizate, compensată de o relaxare a componentei punitive pentru faptele mai puțin periculoase;
- milităm pentru debirocratizare și digitalizare în vederea simplificării accesului la sistemul de justiție;
- suntem favorabili creșterii numărului de magistrați și eficientizării activității acestora, evitând supraîncărcarea

Reper 4 Stat digitalizat

Probleme

Statul român funcționează ca un telefon cu disc, în timp ce societatea a trecut demult la telefonul inteligent. Deși guvernele au investit miliarde de euro în așa-zise servicii de digitalizare, acestea nu sunt integrate, interoperabile sau pur și simplu nici nu există în realitate. De aceea, statul român trebuie să treacă printr-o revoluție digitală, folosind resursele europene disponibile și cunoștințele comunității IT.

Soluții

- instanțelor și așteptarea unei hotărâri definitive pentru ani în șir;
- participăm la consolidarea luptei anticorupție după ani de subfinanțare, tentative de punere sub control politic și lipsire de resurse umane;
- vrem să contribuim la depolitizarea și profesionalizarea Curții Constituționale, prin scăderea la trei a numărului de judecători desemnați de către Parlament, în favoarea desemnării lor de către organele reprezentative ale magistraților;

PNRR include noi investiții în digitalizare, care de această dată sunt monitorizate de la nivelul Uniunii Europene, ceea ce reprezintă un element în plus de încredere. România are resursele necesare pentru a digitaliza complet serviciile publice, astfel încât orice serviciu să fie disponibil la un clic distanță.

- introducem dreptul la internet: societatea este în curs de a trece printr-o transformare digitală profundă, pentru care accesul la internet este fundamental. De aceea, dreptul la internet trebuie introdus în legislația europeană și națională, concomitent cu investiții publice pentru a garanta accesul la internet pe tot teritoriul, inclusiv în mediul rural;
- milităm pentru dezvoltarea cloud-ului guvernamental și pentru digitalizarea tuturor serviciilor publice prin folosirea eficientă a resurselor dedicate din PNRR și fondurile structurale disponibile;
- creăm o aplicație unică pentru acces la toate serviciile publice: dezvoltarea unei aplicații de tip portofel digital prin care serviciile publice pot fi accesate în mod integrat de la distanță, în baza legislației aflate în dezvoltare la nivelul instituțiilor europene;
- trecem Trezoreria Statului pe tehnologie de tip blockchain: această transformare este posibilă pe termen mediu și poate începe cu aplicarea ei într-un caz pilot; scopul trecerii resurselor financiare ale statului pe o tehnologie de tip blockchain este acela de a transparentiza și a asigura trasabilitatea totală în gestiunea și alocarea banilor publici și a evita astfel deturnarea în scopuri ilicite;
- repunem în funcțiune CIO Guvernamental: Chief Information Officer creat în 2016 trebuie să aibă puterea reală de a coordona întreg procesul de digitalizare a administrației publice, pentru a evita fragmentarea, investițiile duble și a garanta interoperabilitatea sistemelor;
- reînființăm GovITHub: comunitatea IT din România va fi adusă înapoi în dialog cu autoritățile pentru a contribui la digitalizarea statului într-un mod participativ și adecvat nevoilor reale ale societății.

Reper 5 Stat descentralizat și eficient

Problema

Statul român e parazitat de incompetenți, iar structura administrativ-teritorială e tot cea introdusă de Ceaușescu în 1968 prin care se hipercentraliza și se controla sever orice decizie. Această structură nu mai răspunde astăzi deloc nevoilor și realităților noastre. Instituțiile statului trebuie auditate, reșezate pe baze de competență și reorganizate din temelii, ducând decizia acolo unde efectul ei este cel mai eficient: la nivel local, regional, național sau european.

Soluții

Statul trebuie să fie eficient, iar deciziile trebuie luate la nivelul la care produc cea mai mare valoare adăugată pentru cât mai mulți dintre noi. Pentru aceasta, e nevoie în primul rând de profesionalizarea și depolitizarea administrației publice, dar și de o descentralizare importantă a deciziei de la nivel central către nivelele local, regional, național sau european. Mai multe măsuri sunt posibile și necesare:

- propunem un audit general al administrației și lansarea de concursuri publice pentru toate funcțiile de conducere: pentru a pune statul pe baze sănătoase și pentru a elimina pilele, relațiile și incompetența din administrație, este nevoie de un audit general al administrației publice și organizarea de concursuri publice pentru toate funcțiile de conducere pe baza unui nou sistem inspirat din modelul de selecție a personalului UE, care să evalueze competența și să încurajeze performanța în carieră;
- contribuim la formarea unei rețele de 5.000 de experți în fonduri europene: administrația de la toate nivelurile duce lipsa acută de experți în fonduri europene, ceea ce pune în pericol absorbția celor aproximativ 100 de miliarde de euro la care România are acces. Este astfel nevoie cu prioritate de formarea unui număr de minim 5.000 de experți în fonduri europene, prin colaborarea dintre Institutul Național de Administrație și universități, care să fie integrați la nivelul tuturor nivelurilor administrației publice, în special cea de la nivel local.
- milităm hotărât pentru comasarea administrațiilor locale falimentare astfel încât ele să câștige în eficiență: aproximativ 80% din administrațiile locale din România sunt în faliment pentru că nu se pot autofinanța, fiind dependente de transferuri acordate de guvern. Nu mai putem susține ca societate aparate publice inutile. Administrațiile locale care nu se pot finanța sau deservesc un număr foarte limitat de cetățeni trebuie să fie comasate cu cele din localități învecinate. Acest lucru va reduce cheltuielile publice și va crește calitatea serviciilor pentru cetățeni, redirecționând bani către digitalizarea acestora și accesibilitatea lor;
- credem în nevoia regionalizării: comasarea și regionalizarea sunt două fețe ale aceluiași obiectiv și anume eficientizarea deciziei și debirocratizarea. Nu avem nevoie de agenții cu sute de angajați în fiecare județ, ci de structuri suplă, digitalizate și eficiente. De aceea considerăm că necesară introducerea de instituții

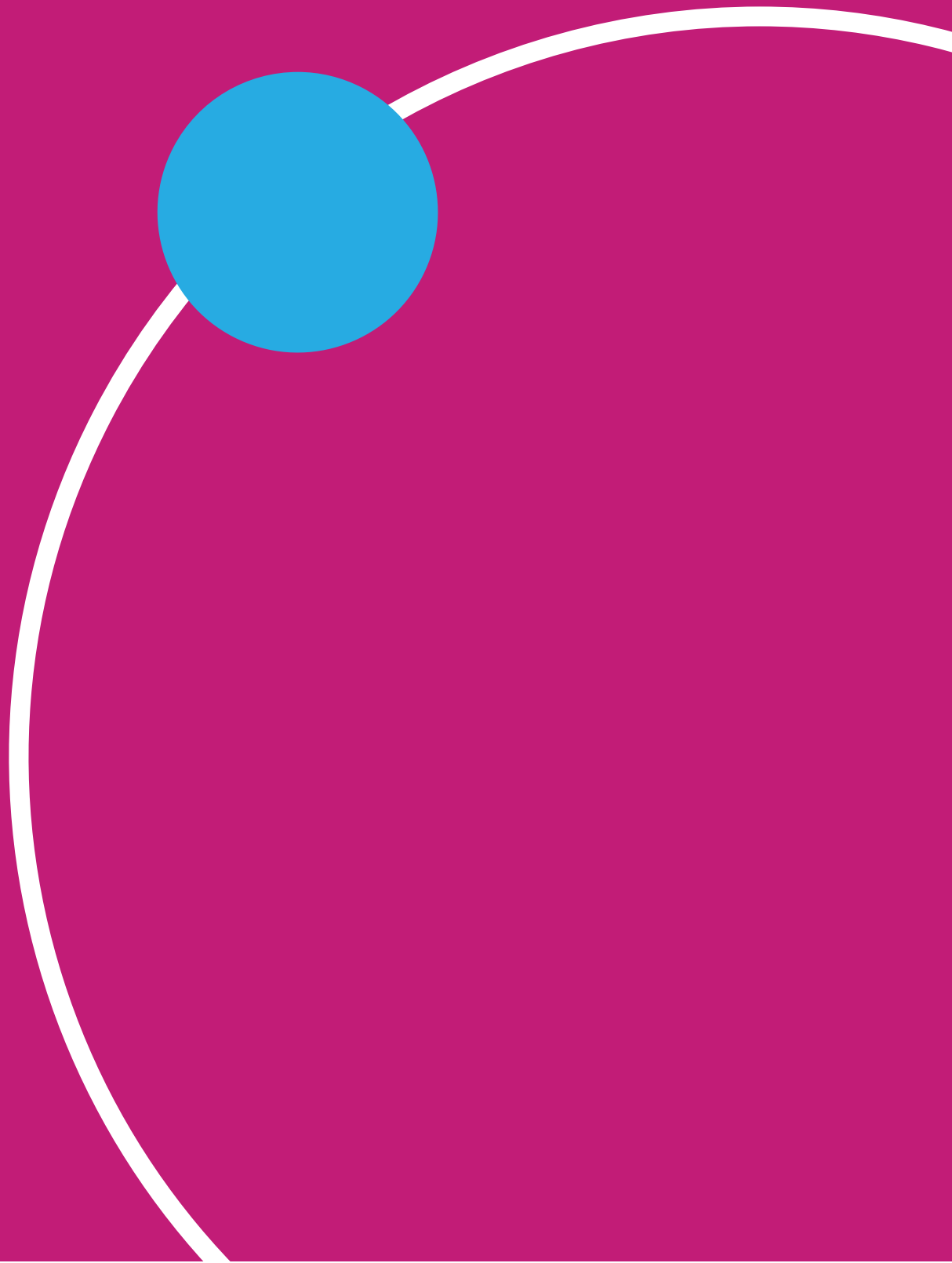
de gestiune regionale pentru un set definit de servicii publice, în paralel cu desființarea acestora de la nivel județean sau transferarea de responsabilități de la nivel național. De asemenea, regionalizarea efectivă va duce și la eficientizarea gestiunii fondurilor europene și scoaterea acestora de sub tutela politică a Consiliilor de Dezvoltare Regională;

- milităm pentru reformarea și întărirea Uniunii Europene: în baza aceluiași principiu al eficienței deciziei pentru cetățeni, susținem lansarea unei Convenții pentru creșterea competențelor Uniunii Europene în domenii precum sănătatea și educația, concomitent cu întărirea metodei comunitare, inclusiv prin renunțarea la regulă unanimității în Consiliu și prin introducerea de liste transnaționale la alegerile europene. Sprijinim necondiționat apartenența României la nucleul dur al UE, inclusiv prin accesarea la formele cele mai avansate de integrare: spațiul Schengen și zona euro;
- susținem o politică externă și de securitate bazată pe trei piloni: apartenența la UE, apartenența la NATO și parteneriatul strategic cu SUA; sprijinim activ și deplin parcursul european al Republicii Moldova și susținem fără rezerve Ucraina în lupta ei pentru libertate.

reper

**renew
europe.**